

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 30/13
Люксембург, 14 март 2013 г.

Решение по дело C-415/11
Mohamed Aziz/Catalunyasaixa

Испанската правна уредба е в противоречие с правото на Съюза, тъй като не позволява на съда, компетентен да обяви клауза от договор за ипотечен кредит за неравноправна, да спре производството по принудително изпълнение върху ипотекирания имот, образувано пред друг съд

В испанската правна уредба са изброени много ограничените основания за подаване на възражение от длъжника срещу производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот. Посочените основания не включват наличието на неравноправна клауза в договора за ипотечен кредит. Така, това обстоятелство може да бъде изтъкнато само в рамките на отделно исково производство, което няма суспенсивен ефект по отношение на производството по принудително изпълнение върху ипотекиран имот. Освен това в испанското изпълнително производство окончателното възлагане на ипотекиран имот на трето лице — например на банка — по принцип е неотменимо. Следователно ако решението на съда в исковото производство за обявяване на неравноправността на клауза от договора за кредит, а оттам и на нищожността на производството по принудително изпълнение върху ипотекиран имот, е постановено след приключване на изпълнителното производство, с това решение на потребителя би могла да се предостави само *последваща* защита под формата на иск за обезщетение за вреди, без изгоненото от имота лице да може да си възстанови собствеността върху него.

През юли 2007 г. г-н Aziz — марокански гражданин, който работи в Испания, сключва с банката Catalunyaasaixa договор за ипотечен кредит, като отпуснатият по него кредит е в размер на 138 000 EUR, а ипотекираният имот е семейното жилище на г-н Aziz. От юни 2008 г. последният преустановява плащането на месечните вноски. След като отправената до г-н Aziz покана за изпълнение остава без отговор, банката подава молба за образуване на изпълнително производство срещу него. Г-н Aziz не се явява пред съответната юрисдикция, която разпорежда изпълнението. На организираната публична продажба на ипотекирания имот не се явяват наддавачи, поради което съгласно испанската правна уредба имотът е възложен на банката за 50 % от стойността му. На 20 януари 2011 г. г-н Aziz е изгонен от жилището. Малко преди това той предявява иск за установяване на нищожността на клауза от договора за ипотечен кредит поради нейната неравноправност, а оттам и за установяване на нищожността на производството по принудително изпълнение върху ипотекирания имот.

В този контекст сезираният с делото Juzgado de lo Mercantil nº3 de Barcelona [Съд по търговскоправни спорове № 3, гр. Барселона] решава да отправи запитване до Съда, от една страна, относно съответствието на испанската правна уредба с Директивата относно неравноправните клаузи¹, тъй като смята, че вследствие на тази уредба за съдилищата е изключително трудно да гарантират ефективната защита на потребителите, и от друга страна, относно съдържанието на понятието „неравноправна клауза“ по смисъла на посочената директива.

¹ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).

С постановеното на днешна дата решение Съдът отговаря, на първо място, че Директивата относно неравноправните клаузи не допуска национална правна уредба като разглежданата в случая испанска уредба, която не позволява на съда в исковото производство — тоест производството по иска за установяване на неравноправността на клаузата — да постанови привременни мерки и по-специално спиране на изпълнителното производство, когато тези мерки са необходими, за да се гарантира пълната ефективност на крайното му решение.

В самото начало Съдът припомня, че при липсата на хармонизация на националните механизми за принудително изпълнение основанията за подаване на възражение в производството по принудително изпълнение върху ипотекиран имот и правомощията на съда в исковото производство се уреждат във вътрешното право на държавите членки. Тази правна уредба обаче не може да бъде по-неблагоприятна от правилата, които уреждат подобни вътрешни положения (принцип на еквивалентност), и не трябва да прави практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени на потребителите от правото на Съюза (принцип на ефективност).

По отношение на последния принцип Съдът смята, че испанската процесуална система накърнява ефективността на защитата, която Директивата цели да установи. Такава е хипотезата винаги когато се пристъпва към принудително изпълнение върху ипотекирания имот преди съдът в исковото производство да обяви за неравноправна договорната клауза, въз основа на която е учредена ипотека, и следователно да обяви за нищожно изпълнителното производство. **Всъщност след като съдът в исковото производство няма възможност да спре изпълнителното производство, с обявяването на нищожността може да се предостави само последваща защита под формата на иск за обезщетение за вреди. Предоставената с обезщетението за вреди защита се явява непълна и недостатъчна, и не представлява подходящо и ефективно средство за преустановяване на прилагането на тези клаузи. Посоченото важи в още по-голяма степен в хипотеза, в която, както в случая, ипотекираният имот е жилище на претърпелия вреди потребител и на неговото семейство, тъй като този ограничен до заплащането на обезщетение за вреди механизъм за защита на потребителите не позволява да се предотврати окончателната и необратима загуба на жилище.** Така, за продавача или доставчика би било достатъчно да подаде молба за образуване на производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот, за да лиши потребителя от предимствата на защитата, която Директивата цели да установи. Поради това Съдът заключава, че испанската правна уредба не е съобразена с принципа на ефективност, доколкото в производствата по принудително изпълнение върху ипотекирани имоти, образувани по искане на продавачи или доставчици и с длъжници потребители, прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на защитата, която Директивата предоставя на потребителите.

На второ място, при анализа на понятието за неравноправна клауза² Съдът припомня, че при преценка на създадената с такава клауза „значителна неравнопоставеност“ трябва да се вземат предвид разпоредбите от националното право, приложими при липсата на уговорка между страните в това отношение. За тази цел се явява релевантно да се разгледа и правното положение на потребителя с оглед на предвидените в националната правна уредба средства за предотвратяване на прилагането на неравноправните клаузи. За да се отговори на въпроса дали неравнопоставеността възниква „въпреки изискването за добросъвестност“, е важно да се провери дали, като постъпва добросъвестно и справедливо с потребителя, продавачът или доставчикът може основателно да очаква, че потребителят ще се съгласи със съответната клауза при индивидуални преговори.

Националната юрисдикция трябва да провери с оглед на тези критерии дали **клаузата относно лихвите за забава**, съдържаща се в сключения от г-н Aziz договор, е

² Съгласно директивата договорна клауза, която не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

неравноправна. Тя предвижда годишна лихва за забава от 18,75 %, която се начислява автоматично върху неизплатените на падежа суми, без да е необходима покана за изпълнение. Националната юрисдикция трябва по-специално да сравни размера на тази лихва с този на законната лихва³ и да установи дали с определената лихва за забава може да се гарантира осъществяването на целите, преследвани с лихвите за забава в Испания, и дали тя не надхвърля необходимото за постигането на тези цели.

Също така **кlausazata относно предсрочната изискуемост** в разглеждания договор позволява на банката да обяви целия кредит за предсрочно изискуем вследствие само на едно неизпълнение на задължението за изплащане на главницата или на лихвите. Националният съд трябва да провери по-конкретно дали тази възможност зависи от неизпълнението от страна на потребителя на основно задължение по договора и дали неизпълнението е достатъчно тежко с оглед на срока на кредита и размера на задължението по него.

На последно място, **кlausazata за едностранно определяне на размера на дължимата сума** предвижда, че при подаване на молба за образуване на производство по принудително изпълнение върху ипотекирания имот банката може директно да определи размера на задължението. Националният съд трябва да прецени дали и евентуално в каква степен с оглед на процесуалните средства, с които разполага потребителят, тази klausaza затруднява достъпа му до правосъдие и упражняването на правото му на защита.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда.

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването.

За допълнителна информация се свържете с Илияна Палъова ☎ (+352) 4303 3708

Кадри от обявяването на решението са достъпни на [„Europe by Satellite“](#) ☎ (+32) 2 2964106

³ В Испания размерът на законната лихва през 2007 г. е 5 %.